

ПАНЕЛЬ ІІІ
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ОСВІТИ ТА
НАУКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О. Я. Воляннюк
кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри політичних наук
НПУ імені М.П. Драгоманова
(м. Київ)

СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЙСНОСТІ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасна політична освіта та освітні орієнтири загалом спрямовують науково-педагогічні кадри на розвиток традиційних і пошук нових креативних напрямів та форм партнерства зі студентською молоддю. Актуальні суспільно-політичні виклики підвищують роль викладача закладу вищої освіти, від якого також залежить «формування компетентностей, пов'язаних з реалізацією особою своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомленням цінностей громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина» (ст. 5) [1]. Водночас сучасні маркетингові підходи до розуміння суспільно-політичних явищ і процесів дозволяють предметніше осмислити практичні шляхи реалізації відповідних завдань, зокрема комплексно вивчати та періодично переглядати наші уявлення про студентську молодь як визначального учасника освітнього процесу, краще розуміти настрої, панівні ідеї, мотиви поведінки у цьому середовищі.

Цільова аудиторія поширення політичних знань у закладах вищої освіти – студентство – є предметом вивчення фахівців у галузях педагогіки, психології, філософії, права та інших наук. Політологічний підхід передбачає як аналіз досить неоднорідних у своїх політичних цінностях і переконаннях молодіжних субкультур, так і тих міфів, ілюзій, усталених стереотипів, які складаються довкола сучасних уявлень про молодь та її роль у політичному житті. До ще складнішого рівня абстрагування зобов'язує професійна діяльність викладача політичних наук, який на основі предметних знань та педагогічних навичок, покликаний грамотно долати бар'єри комунікації з молоддю, творчо вирішувати проблемні ситуації, розвивати професійні та громадянські компетентності.

Сучасні політологічні, соціологічні, маркетингові дослідження дають змогу періодично оновлювати наші уявлення про молодь як частину політичного життя суспільства, а відтак переносити їх у освітній, соціалізуючий контекст, коригувати навчальні програми та започатковувати нові просвітницькі проекти. Зокрема нашу увагу привертають результати роботи експертної дискусії «Молодь, політика та ідентичність: які вони, молоді українці, і чого очікувати від них?» [2], що дозволяють охарактеризувати сучасну молодь України:

- ця соціальна група все менше відрізняється від суспільства загалом, така ж неоднорідна у політичних орієнтаціях;
- схильна до популістських поглядів не менше, ніж найстарші та малоосвічені групи людей (абсолютна більшість довіряють «політикам-вихідцям з народу», переконані, що країні потрібен «сильний лідер» тощо);
- світоглядно залежить від рівня освіти, регіонального походження, соціального статусу, родини (більшою мірою, аніж від вікових пріоритетів);

- прихильна до демократії, достатньо ідеологічно активна, однак поза традиційними ідеологіями, розвиває сучасні течії;
- у загальнонаціональному вимірі оптимістичніша щодо майбутнього, прихильно ставиться до змін (абсолютна більшість вважає розпад СРСР позитивною подією, підтримує вступ до ЄС і НАТО);
- прихильна до позасистемних, протестних лідерів і рухів, необізнана у встановлених процедурах і механізмах політики (абсолютна більшість нічого не знає про молодіжні громадські об'єднання тощо);
- електорально все більше пасивна, але водночас розвиває нові форми громадянської активності;
- проявляє брак досвіду, знань, консолідованості, коли отримує доступ до політичних ресурсів [2].

Вказані дослідниками тенденції є досить умовними та суперечливими, вони можуть уточнюватися, змінюватися з часом, відрізнятися регіонально [4], наближатися до загальноєвропейських контекстів, де в останні роки, з розгортанням енвайронменталізму суттєво помолодшав суспільно-політичний активізм аж до дитячої аудиторії. Спроби змодельовати подальші відповідні тенденції у молодіжному, зокрема студентському середовищі досить обмежені мінливістю сучасного світу загалом, а також відсутністю системних досліджень, які потребують суттєвої державної підтримки в Україні.

Сучасний студент як учасник соціально-політичного життя проявляє себе по-різному. В аудиторіях ЗВО, зважаючи на українські суспільно-політичні реалії, очікувано можна зустріти волонтерів, військових, держслужбовців, громадських активістів, членів молодіжних рад, партійних функціонерів, блогерів, лідерів думок. Серед молодих людей зростає частка абсентеїстів, але водночас зберігають позиції й характерні для цієї вікової групи прихильники радикальних течій. Окремо, осмислюючи актуальні завдання політичної освіти, варто було б наголосити і на різному досвіді політичної соціалізації сучасної української молоді. Зокрема дослідники слушно окреслюють проблеми цілковито відмінних, часто загрозливих практик громадянської та політичної освіти на тимчасово на окупованих територіях [3].

Умовний портрет студентської молоді України поки віддзеркалює актуальні суспільно-політичні реалії та все ще не відображає ефективності системи освіти та політичної соціалізації. Водночас сучасні освітні простори розширюються, дозволяють застосовувати новітні методики, відкрито, інноваційно, конкурентно доносити важливі соціально-політичні сенси і демократичні цінності. Складні паралельні процеси інформатизації, глобалізації, демократизації періодично вносять корективи у партнерські відносини між викладацькими колективами, студентством і ринком роботодавців. Відтак молодь потребує якісної політичної освіти, ґрунтованої на незалежних наукових дослідженнях, дотриманні професійної етики, критичному мисленні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 25.01.2020).
2. Експертна дискусія УКМЦ «Молодь, політика та ідентичність: які вони, молоді українці, і чого очікувати від них?». Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/molod-politika-ta-identichnist-yaki-voni-molodi-ukraintsi-i-chogo-ochikuvati-vid-nikh> (23.01.2020)
3. Тищенко Ю. Діти, які не знають мови та історії України: як не втратити молодь Донбасу і Криму. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 04.10.2019. URL: <https://niss.gov.ua/news/novini-nisd/diti-yaki-ne-znayut-movi-ta-istorii-ukraini-yak-ne-vtratiti-molod-donbasu-i-krimu>

4. Студентське голосування: тренди, мотиви і цінності. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». URL: <http://od.org.ua/uk/%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5-%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%8B-%D0%BC%D0%BE%D1%82/> (дата звернення 25.01.2020).

*С.П. Дмитренко
кандидат політичних наук
доцент, професор кафедри публічного управління
та міжнародних відносин
НПУ імені М.П. Драгоманова
(м. Київ)*

КОНСТРУКТИВНІ ТА ДЕСТРУКТИВНІ ФАКТОРИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОТЕСТІВ

У сучасному світі, коли ми почали «занурюватися» у світову економічну кризу, чи, у найкращому випадку, рецесію, політичну невизначеність, як у внутрішньому так і в міжнародному напрямках розвитку, протестний потенціал та реальні протестні дії суспільства стають актуальною проблемою публічного управління, політичної практики і соціальної дійсності, а відтак – важливим напрямком дослідження політичної науки. Для сучасних учених ця проблема не нова, загальна теоретична основа дослідження різних форм протесту у політичній науці складають роботи зарубіжних учених: Ш. Айзенштадта, Т. Гара, С. Терроу, Дж. Дженкінса, Б. Кландермаса, Ч. Тіллі, Т. Скокпола, Т. Жиро та інших. В українській суспільній науці урамках дослідження проблематики політичної участі, політичної боротьби та вивчення сучасних суспільних та політичних процесів, проблематика політичного протесту піднімається Г. Зеленько, Н. Ротар, І. Побочим, Є. Лисеєнко, О. Максимовою.

У після пандемічний період, з метою стабілізації та зростання вітчизняної економіки, уряд та суспільство мають знайти моделі та канали співпраці які допоможуть уникнути, чи бодай мінімізувати політичні та соціальні причини для протестних дій, які не завжди можуть призводити до позитивних економічних чи політичних рішень. З огляду на це, спробуємо розглянути принаймні основні причини, особливості, які можуть призвести до політичних виступів та протестів.

Протест політичний (лат. protestor – публічно доводити, грец. – політика) – вид політ. участі, що виражається у негативному ставленні до політ. системи в цілому або до її окремих елементів, норм, цінностей у відкритій, демонстративній формі [2, с. 557].

Головними причинами для незадоволення найчастіше є економічні причини до яких відносять: зниження рівня життя, безробіття, відміну пільг, відсутність перспектив для покращення рівня життя для певних соціальних категорій або секторів економіки. При цьому варто зазначити, що соціально-економічні кризові явища найчастіше виступають своєрідним приводом для протестної мобільності суспільства, а масові протести виникають та розгортаються якщо до них додаються політична нестабільність, невизначеність, явна слабкість чи некомпетентність владних інститутів у вирішенні кризових явищ. У цьому зв'язку влада повинна розуміти і правильно оцінювати поріг колективного терпіння (він залежить від особливостей конкретної країни та суспільства) щодо її дій та, відповідно, потенціал суспільної налаштованості на широкі чи локальні протестні виступи. Сучасні дослідники вказують, що поріг терпіння найчастіше настає тоді, коли усвідомлені людьми права і свободи опиняються під загрозою і «проті люди»,